CZU: 343.615:340.134(1-87)

PARTICULARITĂȚI PRIVIND REGLEMENTAREA CONTRAVENȚIEI DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE ÎN LEGISLAȚIA ALTOR STATE

PARTICULARS REGARDING THE REGULATION OF THE OFFENSE OF DOMESTIC VIOLENCE IN THE LEGISLATION OF OTHER STATES

GHERASIMENCO Violeta
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0003-3972-325X
E-mail: gherasimenco.violeta79@mail.ru

Summary. *Domestic violence is among the most serious human rights violations facing contemporary society worldwide, in whatever form it takes. Also, domestic violence is a violation of certain norms of conduct protected by various legal instruments. This phenomenon present in everyday reality, both as a misdemeanor and as a crime.*

The crystallization and affirmation of the offense of domestic violence in the legal framework is the result of a long process. A process in which the solutions differ from one state to another.

Keywords: *domestic violence, crime, misdemeanor, decriminalization, penalty.*

Violența în familie și consecințele acestui fenomen sunt comune tuturor societăților și timpurilor, deoarece orice tip de violență distruge. Rămâne o problemă nu numai consumatoare de timp, dar și de victime, numărul cărora diferă de la o zi la alta, de la o țară la alta.

Violența în familie constituie o preocupare permanentă la nivel internațional și european. Astăzi, comunitatea internațională, mai mult ca oricând, este preocupată de promovarea cât mai largă a drepturilor omului, de crearea unui cadru legal cât mai diversificat în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, dar și sancționarea încălcărilor aduse normelor de drept existente, indiferent ce forme ar lua. Astfel, statele lumii întreprind mai multe acţiuni în vederea adoptării actelor normative privind prevenirea și combaterea violenței în familie, în special sancționarea agresorului familial pentru faptele violente.

În ceea ce privește soluțiile legislative privind recunoașterea violenței în familie drept o problemă gravă socială, pentru Republica Moldova, în anul 2007 Parlamentul a adoptat un act normativ prin care se încearcă explicarea, soluționarea cazurilor de violență în familie, Legea nr.45 din 01.03.2007 Cu privire la prevenire și combaterea violenței în familie.

În afara legii nr. 45 din 01.03.2007, o altă lege care înglobează reglementări ce pot fi folosite în cazurile de violență în familie a fost Codul Penal, art. 201^1 violența în familie. Prevederile legislative permit astfel să sancționeze faptele de violență comise de un agresor familial.

De asemenea, este de apreciat ca legiuitorii au luat în serios recomandarea organismelor internaționale privind încadrarea juridică a faptelor de violență în familie, fapt despre care nu se poate menționa în legislația multor state. Dacă să analizăm situația în funcție de modul privind reglementarea fenomenului violenței în familie, atunci putem să menționăm următoarea clasificare:

- legiuiri care au recunoscut violenţa în familie ca delict de natură penală, instituind norme juridico-penale consacrate incriminării distincte a faptelor de violenţă în familie (ex.

Spania, Suedia, Portugalia, România, Minnesota şi statul Ohio din SUA., Azerbadjan, Gruzia, Kazahstan, Gîrgîstan, Tadjichistan, Moldova, Ucraina);

- legiuiri în care au fost reunite într-un singur capitol al legii penale incriminări ale diferitor fapte, care cad sub incidenţa violenţei în familie numindu-le "Infracţiuni de violenţă domestică" (ex. Armenia, Gruzia, Cazahstan, Tadjichistan, Estonia;
- legiuiri în care nu sânt prevăzute norme juridico-penale consacrate incriminării distincte a faptelor de violenţă în familie, dar au fost introduse semne calificative care agravează răspunderea penală pentru săvârşirea unor fapte împotriva unor victime cu statut de membru de familie [1].

Prin urmare, orice manifestare a comportamentului violent intrafamilial constituie o faptă amorală și ilegală, însă nu orice faptă de violență în familie constituie infracțiune. În acest sens, ulterior modificărilor legislative din 2010, a avut loc revizuirea cadrului normativ, care a vizat nu doar legea penală, ci și întregul sistem de drept. Dupa îndelungi eforturi Parlamentul Republicii Moldova, prin legea nr.196 din 28 iulie 2016 privind modificarea și completarea unor acte legislative, a fost completat conținutul Codului Contravențional al Republicii Moldova cu art. 78^1 violența în familie. Conform prevederilor art. 78^1 CC RM *violența în familie reprezintă maltratarea sau alte acţiuni violente, comise de un membru al familiei în privinţa altui membru al familiei, care au provocat vătămare neînsemnată a integrităţii corporale, se sancţionează cu muncă neremunerată în folosul comunităţii de la 40 la 60 de ore sau cu arest contravenţional de la 7 la 15 zile* [2].

În cele din urmă, am putea identifica încă o categorie de legiuiri care au recunoscut violenţa în familie ca delict de natură contravențională, instituind norme juridico-contravenționale consacrate sancționării distincte a faptelor de violenţă în familie.

De altfel, printre consecințele acestor modificări legislative au fost enumerate:

- decriminalizarea actelor de violență în familie care au provocat urmări prejudiciabile sub formă de suferinţe fizice, suferinţe psihice ori prejudiciu material sau moral;
- decriminalizarea actelor de violență în familie care au provocat vătămare neînsemnată a integrității corporale (art. 78^1 CC RM violența în familie) [3, p. 102].

Ținând seama de aceste consecințe, unii cercetători susțin că atât criminalizarea, cât și decriminalizarea sunt fenomene subiectiv-obiective, deoarece, pe de o parte, ele sunt un produs al activității legiuitorului, iar pe de altă parte, ele sunt premise, fiind o necesitate obiectivă a societății, bazată pe legități reale ale existenței.

Prin urmare, odată cu modificările prevăzute prin Legea nr. 196 din 28 iulie 2016 privind revizuirea art. 201^1 Codul Penal al Republicii Moldova, numărul cauzelor penale pentru violența în familie este în scădere: de la 1782 de cauze penale, în 2016, la 956 – în 2017, 998 – în 2018, 969 – în 2019, 866 – în 2020, 947 -2021, 852 – 2022, 880 - 2023 cauze penale [4, p.12], iar în cee ace privește contravențiile, datele sunt următoarele: 1782-2016, 1953- 2017, 1657-2018, 1588-2019, 1587-2020, 1662-2021, 1619-2022, 1719-2023, 2190- (primele 6 luni) 2024 contravenții [5, p. 25].

În altă ordine de idei, decriminalizarea faptei direcționează la depenalizarea în întregime, automată a acesteia, prin care se înțelege, anularea nemijlocită a pedepsei [6, p. 123]. Ceea ce nu putem spune despre Republica Moldova, unde aspectul decriminalizării violenței în familie de fapt, nu a anulat pedeapsa, dar unele fapte periculoase au fost încadrate într-o prevedere legală nouă, iar sancțiunea a fost stabilită în funcție de gravitatea faptei. Aceasta presupune că, orice incriminare are un conţinut propriu, specific, format dintr-un complex de elemente, care generează o diferenţiere între incriminări. Iar, ceea ce privește condamnarea/ sancționarea agresorilor familiali, studiile ne

arată că, sancțiunile nu sunt suficiente pentru a-i descuraja pe agresorii familiali să comită acte de violență în familie și pentru ca victima să fie protejată [7, p. 54]. Acest lucru subliniază importanța încadrării faptelor violente în normele juridice penale sau contravenționale. Iar, dezincriminarea nu trebuie să afecteze sub nici o formă încadrarea articolului privind vătămarea sănătății sub aspect penal sau contravențional.

Analizând evoluțiile legislative la nivel național și internațional, dar și diversele studii consacrate violenței în familie, observăm că conceptul de decriminalizare a violenței în familie pentru unele state deja nu constituie ceva nou. Cercetătorii ruși consideră că dezincriminarea se referă la procesul de excludere a anumitor categorii de infracțiuni din Codul penal al Federației Ruse și includerea în categoria infracțiunilor administrative [8, p. 161], adică contravențiilor.

Dacă anterior am menționat că violența în familie este o preocupare primordială a tuturor țărilor, acest lucru nu-l putem spune despre Federația Rusă, deoarece subiectul violenței domestice a fost mult timp în afara zonei de interes public și de stat. În anul 2017 Duma de Stat a Federației Ruse a adoptat legea prin care incidentele de violență în familie care provoacă durere, dar nu și daune corporale reprezintă contravenții. Astfel, aceste modificări legislative au exclus bătăile și actele violente împotriva persoanelor dragi din domeniul de aplicare al articolului 116 din Codul penal al Federației Ruse. Săvârșirea acestor fapte este recunoscută ca contravenție administrativă în conformitate cu art. 6.1.1 din Codul contravențional al Federației Ruse, și numai un act repetat de violență domestică în decurs de un an este calificat drept infracțiune conform art. 116.1 din Codul penal al Federației Ruse [9]. Deci, bătăile domestice fără vătămare gravă a sănătății sunt considerate infracțiuni administrative (*în continuare contravenții*) și se pedepsesc cu amendă.

Prin urmare, dispoziția *art. 6.1.1 a Codului Contravențional al Federației Ruse* stabilește că, acțiunile care provoacă durere, dar nu și daune corporale se sancționează cu amendă de la 5 la 30 de mii de ruble, arest administrativ pentru o perioadă de 10 până la 15 zile sau muncă obligatorie timp de 60-120 de ore [10].

Spre deosebire de prevederile naționale privind violența în familie, faptele periculoase sunt sancționate, înafară de muncă neremunerată, arest contravențional și cu amendă. Referitor la amendă, putem menționa că unii legiuitori au renunțat la aceasta, deoarece se consideră că este achitată din contul veniturilor familiale, ceea ce este în defavoarea familiilor (în special cele cu venit mic). Alt moment important ar fi: prezența acțiunilor care provoacă doar durere, dar nu și daune corporale.

Adițional, legiuitorul a stabilit următoarele condiții de tragere la răspundere contravențională a agresorului familial pentru actele de violență:

- absența unei infracțiuni;
- persoana pentru prima dată comite astfel de acțiuni.

În același an, acest exemplu a fost urmat și de către Kazahstan, prin care bătăile și vătămările minore (vânătăi, vânătăi și membre rupte) asupra sănătății au fost decriminalizate. Acestea fiind incluse în categoriia faptelor contravenționale.

Conform *art. 73 Codului contravențional al Republicii Kazahstan* întitulat acțiuni ilegale în sfera familiei și relațiilor casnice, violența în familie presupune:

1.limbajul obscen, hărțuirea jignitoare, umilirea, deteriorarea obiectelor de uz casnic și alte acțiuni care exprimă lipsă de respect față de persoanele aflate în relațiile familiale și gospodărești cu infractorul, tulburarea liniștii acestora, comise într-o clădire individuală de locuit, apartament sau altă locuință, dacă aceste acțiuni nu cuprind semne ale unei infracțiuni, implică avertisment sau arest administrativ pentru 5 zile.

2. acțiunile prevăzute în partea întâi a acestui articol, săvârșite în mod repetat în decurs de un an de la aplicarea unei sancțiuni administrative, implică arest administrativ pentru 10 zile.

3. acțiunile prevăzute în partea a doua a acestui articol, săvârșite de persoane cărora nu li se aplică arestarea administrativă în conformitate cu partea a doua a articolului 50 din prezentul cod, atrage o amendă în valoare de cinci indici lunari de calcul [11].

După cum vedem, în cazul normei contravenționale din Kazahstan, acțiunile care sunt calificate drept contravenție sunt diverse, care presupune totodată și caracterul repetat al faptelor periculoase. Iar, sancțiunile în cazul violenței în familie sunt destul de ușoare, în special: avertismentul (care în legislația noastră lipsește), arestul, amenda.

O altă abordare legislativă privind contravenția de violență în familie ar fi a *Republicii Belarus*. Conform *articolului 10.1 Codului contravențional al Republicii Belarus*, întitulat cauzarea intenționată de vătămare corporală și alte acte violente sau încălcarea unui ordin de protecție, violența în familie presupune:

2. loviri care nu au cauzat vătămare corporală, provocarea intenționată de durere, suferință fizică sau psihică, comise împotriva unei rude apropiate, unui membru al familiei sau unui fost membru al familiei sau încălcarea unui ordin de protecție, implică o amendă de până la zece unități de bază, sau muncă în folosul comunității sau arest administrativ [12].

Conform *art. 93 Codul contravențional al Republicii Tadjikistan*, încălcarea cerințelor legislației Republicii Tadjikistan privind prevenirea violenței domestice, adică săvârșirea unui act intenționat de natură fizică, psihică sau economică sau amenințarea comiterii acestora în relațiile de familie, dacă acest act încalcă drepturile și libertățile unui membru de familie, în absența elementelor unei infracțiuni, atrage persoanelor fizice o amendă în mărime de două până la cinci ori indicele de calcul (de la 120 la 300 de somoni) sau arest până la 15 zile [13].

Dacă în cazul Republicii Belarus, legea practic nu se diferențiază, atunci în cazul Republicii Tadjikistan, contravenția cuprinde nu numai actele de violență fizică, dar și cele psihice și economice.

În cele din urmă, putem menționa că, dezincriminarea violenței în familie poate fi percepută de o societate drept, un anumit semnal privind viitoarele acțiuni privind calificarea corectă a faptelor periculoase a agresorului familial. Totodată, am putea menționa că, reglementările altor state privind violența în familie nu diferă atât de mult de prevederile legale ale Republicii Moldova, dacă analizăm din prisma sancțiinii aplicată, pe când în cazul faptelor periculoase care sunt cuprinse în normele legale contravenționale, acestea în unele cazuri diferă, ceea ce ne direcționează asupra regândirii/modificării normelor naționale contravenționale în acest domeniu.

În același timp, prin acțiuni concrete putem determina puterea preventivă a Codului Contravențional, deoarece avem capacitatea de a schimba modul în care vedem această problemă soluționată.

Referințe bibliografice

1. Boșcăneanu M. Incriminarea faptelor de violenţă în familie în legislaţiile diferitor state, Universul Juridic Premium nr. 5/2022 (citat 23.07.2024). Disponibil: https://lege5.ro/gratuit/geytcobtg4yto/incriminarea-faptelor-de-violenta-in-familie-in-legislatiile-diferitor-state.

2. Codul contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2008, în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2009, nr.3-6/15, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.78-84.
3. Corcea N., Fortuna Gh. Obiectul juridic generic și obiectul juridic special al violenței în familie (art.201[1] CP RM) (citat 20.07.2024). Disponibil: https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2017/01/12.-p.98-112.pdf.
4. Turcanu-Donțu A., Vîlcu N. Evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violențăîn familie (citat 14.07.2024). Disponibil: https://cdf.md/wp-content/uploads/2021/11/evaluare-raspuns-coordonat_ro.pdf.
5. Date statistice privind fenomenul violenței în familie (citat 01.08.2024). Disponibil: https://politia.md/sites/default/files/date_statistice_violenta_in_familie_sem.i_2024.pdf
6. Rotari O., Milea D. Politica penală – instrument de realizare a criminalizării și decriminalizării, p. 123. (citat 20.07.2024). Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/117-124_9.pdf.
7. Țurcan A., Cazacu D. Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru perioada 2018 -2023 (citat 27.07.2024). Disponibil: https://cdf.md/wp-content/uploads/2021/11/evaluare-raspuns-coordonat_ro.pdf.
8. Музыченко П. Проблема декриминализация домашнего насилия (citat 25.07.2024). https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-dekriminalizatsii-domashnego-nasiliye.
9. Декриминализация домашнего насилия в Российской Федерации с учётом международно-правового опыта (citat 19.07.2024). Disponibil: https://www.hse.ru/edu/vkr/360109969.
10. Codul contravențional al Federației Ruse (citat 19.07.2024). Disponibil: http://base.garant.ru/12125267/1/#block_1000.
11. Codul contravențional al Republicii Kazahstan (citat 20.07.2024). Disponibil: https://kodeksy-kz.com/ka/ob_administrativnyh_pravonarusheniyah.htm.
12. Codul contravențional al Republicii Belarus. (citat 30.07.2024). Disponibil: https://etalonline.by/document/?regnum=hk2100091.
13. Codul contravențional al Republicii Tadjikistan (citat 29.07.2024). Disponibil: https://eurasiangroup.org/files/Legislation_RUS/Tadjikiston/supervision/4/KODEKS_RESPUBLIKI_TADZHIKISTAN_OB_ADMINISTRATIVNYH_PRAVONARUSHENIYAH.pdf.